

Horáčková, Veronika

Nederlandstalige literatuur in Tsjechië tussen 2017 en 2021 en de rol van literaire fondsen

Brünner Beiträge zur Germanistik und Nordistik. 2023, vol. 37, iss. 1, pp. 85-93

ISSN 1803-7380 (print); ISSN 2336-4408 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/BBGN2023-1-6>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.78684>

License: [CC BY-SA 4.0 International](#)

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20231101

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Nederlandstalige literatuur in Tsjechië tussen 2017 en 2021 en de rol van literaire fondsen

Dutch-language literature in the Czech Republic between 2017 and 2021 and the role of literary funds

Veronika Horáčková

Abstract

In this article I examine the Czech translations of Dutch-language literature that appeared between 2017 and 2021. I analyze which works were translated (in terms of genre) and whether they were subsidized by the Dutch Foundation for Literature or Flanders Literature. In the end, I conclude that the Czech translations reflect the politics of the funds.

Keywords

reception of Dutch-language literature; Czech translation; literary funds

Inleiding

In dit artikel onderzoek ik literaire vertalingen uit het Nederlands naar het Tsjechisch die tussen 2017 en 2021 in Tsjechië zijn verschenen. Zo zet ik op een rij hoeveel werken er in de desbetreffende jaren werden gepubliceerd en tot welke genres ze behoren. Verder analyseer ik hoeveel van deze vertalingen door het Nederlands Letterenfonds of Literatuur Vlaanderen werden gesteund. Daarbij stel ik me de volgende vragen: Welke invloed hebben de twee literaire fondsen op het verschijnen van Nederlandse en Vlaamse titels in Tsjechië? Welke werken worden er gesubsidieerd? Spelen behalve de literaire kwaliteit bijvoorbeeld ook het genre van het boek of de thematiek ervan een rol? Worden er in Tsjechië meer subsidies aan Nederlandse of aan Vlaamse titels verstrekt?

Met behulp van secundaire literatuur alsmede interviews met uitgevers, vertalers en medewerkers van de literaire fondsen geef ik een antwoord op bovenstaande vragen. Er moet worden vermeld dat deze vragen inmiddels gedeeltelijk in andere werken zijn behandeld. Wat de Tsjechische omgeving betreft, kunnen we Veronika ter Harmsel Havlíková en haar artikel “Institutionalisering van de productie van Tsjechische vertalingen van Vlaamse literatuur na 2000” noemen. Verder kunnen we Anne Sluijs en haar masterscriptie *Over de grens* noemen die de verspreiding van Nederlandstalige literatuur in het buitenland behandelt en de rol die de literaire fondsen in dit proces spelen. Vergelijkbare kwesties worden bovendien onderzocht in het kader van de internationale projecten CODL en “Binnenlandse vogels, buitenlandse nesten”.

Anne Sluijs verschaft een aantal interessante gegevens. In haar tekst kunnen we onder andere lezen dat Tsjechisch één van de talen is waarin uit het Nederlands in vergelijking met andere talen vrij vaak wordt vertaald. Wat Nederlandse auteurs betreft, stond het Tsjechisch tussen 2000 en 2015 op de 14e plaats; in het geval van Vlaamse schrijvers was dat de 19e plaats (Sluijs 2019: 63).

Het Nederlands Letterenfonds en Literatuur Vlaanderen

Allereerst is het van belang om in te gaan op de werking van de literaire fondsen in de Lage Landen. Het Nederlands Letterenfonds (verder aangeduid als NLF; tot 2010 bekend als Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds oftewel NLPVF) houdt zich niet alleen bezig met de Nederlandse, maar ook met de Friese literatuur. Het wordt gefinancierd door het Nederlandse ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het fonds verschaft subsidies die zowel voor individuen (auteurs en vertalers) als ook voor organisaties zijn bedoeld (uitgevers, tijdschriften en festivals). Daarnaast beheert het NLF het Vertalershuis in Amsterdam, zorgt voor de Vertalingendatabase, reikt vertaalprijzen uit, enzovoort.

Wat ondersteuning van vertalingen uit het Nederlands betreft, is de “Subsidie voor de vertaling van een Nederlands literair werk” van belang. Deze subsidie is voor buitenlandse uitgevers bedoeld die een Nederlands boek in hun land willen publiceren. Dankzij deze subsidie krijgt de uitgeverij (een deel) van de vertaalkosten terugbetaald. Er zijn

bepaalde voorwaarden die moeten worden vervuld om de subsidie te mogen verstrekken. Ten eerste moet de vertaling van hoge kwaliteit zijn. Ten tweede moet het origineel bij een gereputeerde uitgeverij verschijnen. Ten derde moet de uitgever in het doelland in staat zijn om het boek te distribueren en te promoten. Verder moet er een contract tussen de Nederlandse en de buitenlandse uitgeverij bestaan en een contract tussen de buitenlandse uitgeverij en de vertaler. Wat de vertaler betreft, moet hij of geaccrediteerd zijn bij het fonds of goedgekeurd worden. Dit gebeurt in de regel aan de hand van een proefvertaling (informatie website NLF).

Het NLF geeft geen voorkeur aan bepaalde genres, auteurs of periodes (mondelinge informatie van medewerkers NLF). Er is echter een verschil in de hoogte van de subsidie. Als er een hedendaagse roman wordt uitgebracht, krijgt de uitgever 70% van de vertaalkosten terugbetaald. In geval van klassiekers gaat het om 100% (informatie website NLF).

In Vlaanderen zorgt Literatuur Vlaanderen (verder aangeduid als LV) voor de ondersteuning van de Nederlandstalige literatuur in het buitenland. Vroeger heette deze instelling het Vlaams Fonds voor de Letteren. Dit fonds werd in 1999 gesticht en werkt in opdracht van de Vlaamse Regering en de Vlaamse minister van Cultuur. Net zoals het NLF biedt het LV subsidies aan schrijvers, vertalers, uitgeverijen en organisatoren van literaire evenementen. De criteria voor het toekennen van de “Translation Grant” zijn vergelijkbaar met de voorwaarden van het NLF. Het LV betaalt 60–100% van de vertaalkosten terug. Daarnaast verstrekt het LV subsidies voor deelname aan vertaalcursussen, ondersteunt vertalingen van fragmenten die vertalers aan de uitgeverijen kunnen aanbieden en financiert verblijven in het Vertalershuis in Antwerpen (informatie website LV).

Het NLF en het LV werken nauw samen. Ze hebben bijvoorbeeld op boekenbeurzen vaak een gezamenlijke stand. Ze overleggen ook over vertaaltarieven en wisselen informatie over vertalers en uitgeverijen uit. Opmerkelijk is ook het feit dat de databasen van geaccrediteerde vertalers van beide fondsen met elkaar verbonden zijn. Indien een vertaler bijvoorbeeld door het LV wordt geaccrediteerd, wordt hij automatisch in de database van het NLF opgenomen. Daarbij moet worden opgemerkt dat de accreditatie altijd slechts voor een bepaald genre geldt. De genres die beide literaire fondsen onderscheiden, zijn fictie, non-fictie, poëzie, graphic novel, drama en kinderliteratuur (mondelinge informatie van medewerkers NLF).

Nederlandstalige literatuur in Tsjechië tussen 2017–2021

Voor de doelen van dit artikel onderzoek ik een periode van vijf jaar, concreet de jaren 2017–2021. Als basis voor mijn onderzoek heb ik de Vertalingendatabase van het Nederlands Letterenfonds en Literatuur Vlaanderen genomen. De daarin opgenomen titels heb ik vervolgens vergeleken met de database van de DLBT (Digital Library and Bibliography of Literature in Translation), de verzamelcatalogus van de Tsjechische bibliotheken en de website iLiteratura.cz waar elk jaar een overzicht van vertalingen uit het Nederlands wordt geplaatst.

Zo heb ik vastgesteld dat er in de periode 2017–2021 in Tsjechië in totaal 76 Nederlandstalige titels werden uitgebracht (als ik alleen de titels verschenen in boekvorm tel). Zoals in tabel 1 te zien is, verschijnen er elk jaar ongeveer evenveel titels (rond de 15). Een mogelijke verklaring is het feit dat sommige uitgeverijen regelmatig Nederlands-talige werken uitgeven, onder meer de gerenommeerde uitgevers Odeon en Argo.

het jaartal	aantal uitgegeven titels
2017	17
2018	14
2019	14
2020	15
2021	16

Tabel 1: Aantal uitgegeven titels per jaar

Het genre dat het meest vertegenwoordigd is, is proza met een totaal aantal van 30 titels. Dit genre neemt dus 39,4% van alle titels in beslag. De vertegenwoordiging van dit genre is tamelijk stabiel en schommelt tussen 4 en 8 titels per jaar. Op de tweede plaats staat kinder- en jeugdliteratuur waar 22 werken onder vallen (dat wil zeggen 28,9%). De derde plaats wordt ingenomen door non-fictie met 20 titels (26,3 %). Het genre met het minste aantal werken is de graphic novel waarbij het aantal titels op 4 ligt (5,2 %).

Deze cijfers komen min of meer overeen met de gegevens die Sluijs voor de jaren 2000 tot en met 2015 heeft gevonden, in ieder geval wat vertaalde literatuur uit Nederland over het algemeen betreft. Op de eerste plaats staat fictie (37%), op de tweede plaats kinder- en jeugdliteratuur (20%) en op de derde plaats non-fictie (19%). Voor Vlaanderen liggen de cijfers anders. Op de eerste plaats komen stripverhalen (37%), op de tweede plaats fictie (21%) en op de derde plaats boeken voor kinderen en jongeren (17%) (Sluijs 2019: 44).

	proza	kinderliteratuur	non-fictie	graphic novel
2017	8	7	1	1
2018	6	4	3	1
2019	6	5	4	1
2020	4	5	6	0
2021	8	1	6	1
in totaal	30	22	20	4

Tabel 2: Aantal titels per jaar verdeeld naar genre

Uit tabel 2 komen een paar interessante tendensen naar voren. Zoals reeds vermeld, is proza in bijna al de jaren het dominante genre. Er is echter één uitzondering, namelijk

het jaar 2020 waarin er slechts vier prozawerken zijn verschenen. Waarom dat zo is, is de vraag. Een mogelijke verklaring is de epidemie van COVID-19. Verder kan men constateren dat het aantal werken die tot kinder- en jeugdliteratuur behoren tamelijk stabiel is (4–7 titels per jaar), maar in 2021 observeren we een plotselinge daling. Opmerkelijk is ook het feit dat non-fictie steeds aan belang wint. Terwijl er in 2017 slechts één werk van dit genre werd uitgebracht, gaat het in 2020 en 2021 om 6 titels per jaar. Het aantal graphic novels blijft constant laag. Wat ook te zien is, is de volkomen afwezigheid van poëzie. Dit genre wordt naar het Tsjechisch nagenoeg niet vertaald.

Hierbij moet worden opgemerkt dat een aantal van de titels niet rechtstreeks uit het Nederlands werd vertaald, maar uit een andere taal, in de regel uit het Engels. Het gaat om 12 titels in totaal, dat wil zeggen 16% van alle werken. Dit betreft overwegend non-fictie zoals *Trouw nooit een vrouw met grote voeten*, een publicatie over spreekwoorden van Mineke Schipper, en kinderliteratuur zoals de reeks boeken over een ijsbeer van Hans de Beer.

Als we naar de gesubsidieerde titels kijken, kan men constateren dat 41 boeken van het totale aantal van 76 titels een subsidie hebben ontvangen, dat betekent iets meer dan de helft (54%). De meerderheid, namelijk 26 titels, werd door het Nederlands Letterenfonds gesubsidieerd. De rest, dat wil zeggen 15 werken, werd door Literatuur Vlaanderen gefinancierd. Deze discrepantie is vooral te verklaren door het feit dat de Nederlandse literaire markt groter is dan de Vlaamse en dat er dan ook meer Nederlandse dan Vlaamse werken in Tsjechië verschijnen.

Het genre dat stevast het meest werd gesubsidieerd is de graphic novel (zie tabel 3). Drie van de vier werken werden gesubsidieerd. Op de tweede plaats staat proza. Van het totale aantal van 30 prozawerken hebben 22 een subsidie gekregen oftewel 73%. Bij kinderliteratuur zijn de cijfers omgekeerd. De meerderheid werd niet gesubsidieerd. Van de 22 titels werden er slechts 9 door de fondsen medegefinancierd, dat wil zeggen 41%. Bij non-fictie zijn de cijfers voor gesubsidieerde en niet gesubsidieerde werken in evenwicht. Precies de helft werd gesteund.

genre	percentage gesubsidieerde titels
proza	73%
kinderliteratuur	41%
non-fictie	50%
graphic novel	75%

Tabel 3: Percentage gesubsidieerde titels per genre

Analyse (niet) gesubsidieerde titels

Als men naar de gesubsidieerde werken kijkt, ziet men dat het bij proza uitsluitend om titels gaat die als kwalitatief kunnen worden beschouwd. Het zijn in de regel werken die

(in het buitenland) veel succes hebben geboekt, die bij critici weerklink hebben gevonden en/of literaire prijzen hebben gewonnen. Aan de ene kant ziet men werken van gevestigde auteurs zoals Dimitri Verhulst, Stefan Hertmans en Maarten 't Hart. Aan de andere kant worden er werken van nieuwkomers gesubsidieerd, bijvoorbeeld Lize Spit.

Wat kinderboeken betreft, zien we dat de subsidie enerzijds aan boeken wordt verschaft die literair en vaak ook grafisch gezien op een hoog niveau staan. Dit betreft onder meer de prentenboeken van Peter Goes waarin de illustraties centraal staan. Het is opmerkelijk dat veel van de kinderboeken die een subsidie toegezegd hebben gekregen, taboedoorbrekende thematiek behandelen. Als voorbeeld kan het boek *Koning & Koning & Familie* genoemd worden dat adoptie door een homoseksueel koppel tematiseert, en *Polleke* dat onder andere de problematiek van drugsverslaving en culturele diversiteit aankaart. Het Nederlands Letterenfonds probeert taboedoorbrekende thematiek te stimuleren, maar voor het verstrekken van de subsidie zelf zijn slechts “de kwaliteit van tekst en beeld” bepalend (schriftelijke mededeling medewerkers NLF).

Bij de non-fictietitels die een subsidie hebben ontvangen, kan men vaststellen dat het om titels gaat die in zekere zin literair van aard zijn of die een maatschappelijk relevant thema behandelen. Het Nederlands Letterenfonds bevestigt dat bij het toezeggen van de subsidie voor non-fictie het thema van de titel inderdaad van belang is. Boeken die te specifiek over Nederland gaan, zijn in principe voor vertaling en daarmee ook voor een subsidie ongeschikt (schriftelijke mededeling medewerkers NLF).

Onder de gesubsidieerde titels vindt men zogenaamde egodocumenten die meestal de thematiek van de Tweede Wereldoorlog bespreken en die de laatste jaren steeds meer aan belang winnen. Als voorbeeld kan men *Zolang er nog tranen zijn* van Hannelore Grünberg-Klein noemen. Verder is er sprake van kwalitatieve populairwetenschappelijke titels zoals *Onder het mes* van Arnold van de Laar die de geschiedenis van de chirurgie beschrijft en *Dierentalen* van Eva Meijer die zich met de communicatie van dieren bezighoudt.

Maar misschien is het nog interessanter om te kijken welke titels zonder subsidie vertaald zijn. Bij de prozawerken gaat het overwegend om boeken die eerder commercieel van aard zijn. Als voorbeeld kan men de roman *DJ* van Kluun noemen, detectives en thrillers zoals *Vogelvrij* van Kasper van Beek en *De bekentenissen van Petrus* van Jeroen Windmeijer en de reeks humoristische romans van Hendrik Groen.

Zoals uit de Vertalingendatabase van het Nederlands Letterenfonds blijkt, werd de Tsjechische vertaling van *Vogelvrij* in tegenstelling tot de Duitse niet ondersteund. Men kan zich afvragen waarom deze titel en veel andere “commerciële” titels geen subsidie kregen. Navraag bij verschillende betrokkenen wijst uit dat in de meeste gevallen überhaupt geen subsidie werd aangevraagd. Hierbij moet worden opgemerkt dat het Nederlands Letterenfonds “in principe literaire fictie, en incidenteel wat meer commercieel of upmarket proza” steunt (schriftelijke mededeling medewerker NLF). Bij commerciële titels kijken de medewerkers van het fonds “naar de stijl en kwaliteit, en ook naar de taal waarin vertaald wordt” (ibidem). Zo hebben kleinere en/of armere landen meer kans om een subsidie te krijgen dan grotere en rijkere markten.

De meerderheid van de niet-gesubsidieerde kinderboeken werd uit het Engels of uit het Duits vertaald. Als voorbeeld kunnen de series boeken van Leo Timmers en Hans de

Beer worden genoemd. Dit komt met de politiek van de letterenfondsen overeen die in principe geen subsidie aan uitgaven geven die niet rechtstreeks worden vertaald (mondelinge mededeling van werknemers van het NLF).

Als we naar non-fictie kijken, zien we een grote variatie in de titels die niet werden gesubsidieerd, zowel op inhoudelijk als op kwalitatief vlak. We zien ten eerste een paar boeken over en van bekende Nederlanders en Vlamingen zoals *Mijn voetbal* van Johan Crujff. Ten tweede gaat het om een aantal egodocumenten, onder meer *Eindstation Auschwitz* van Eddy de Wind dat naar een paar andere talen wel met behulp van een subsidie van het NLF werd vertaald. Tot slot gaat het om eerder wetenschappelijke titels en zelfhulpboekjes zoals de psychologische publicatie *Inzicht in overdracht en tegenoverdracht* van Anita de Nennie. Zulke titels kunnen in de regel geen steun van de fondsen krijgen omdat ze niet literair van aard zijn.

Conclusie

Op basis van de bovengenoemde gegevens kan men een aantal conclusies trekken. Ten eerste kan er worden vastgesteld dat het NLF en het LV inderdaad invloed op de productie van Tsjechische vertalingen van Nederlandstalige werken hebben. Het is maar de vraag of de werken ook zonder subsidie zouden verschijnen. Het percentage ondersteunde publicaties is in elk geval tamelijk hoog en ligt op 54%. Over het algemeen kan men concluderen dat vooral de literaire kwaliteit van de titel bepalend is voor het verstrekken van de subsidie.

Het genre dat stevast het meest wordt gesubsidieerd, is de graphic novel (75%) die echter in zeer kleine aantallen verschijnt. Om die reden lijkt dit percentage niet echt representatief. De meeste prozawerken worden ook gesteund, concreet 73%. Het genre speelt echter bij het verstrekken van de subsidies geen rol. Wat wel een rol speelt, is naast de literaire kwaliteit ook het grafische ontwerp (vooral bij kinder- en jeugdliteratuur) en de thematiek (bij non-fictie).

Verder kan men vaststellen dat in Tsjechië meer Nederlandse dan Vlaamse titels werden gesteund, dat wil zeggen dat het NLF meer subsidies dan het LV heeft verschaft. Dit is niet verbazingwekkend als men in acht neemt dat er meer Nederlandse dan Vlaamse werken in Tsjechië verschijnen.

Over het algemeen kan men zeggen dat de Tsjechische vertalingen van Nederlandstalige werken die tussen 2017 en 2021 werden uitgebracht, de principes van de twee letterenfondsen weerspiegelen. Dit kan onder meer afgeleid worden van het feit dat de titels die via een andere taal werden vertaald in de regel geen steun hebben ontvangen.

Tot slot zou ik graag een oproep aan de Tsjechische neerlandici willen doen. Uit mijn onderzoek blijkt dat het ook in het geval van commerciële literatuur mogelijk is om een subsidie te krijgen. De uitgeverijen moeten dus worden aangemoedigd om de subsidies aan te vragen en de vertalers moeten worden gestimuleerd om de informatie over de subsidies aan de uitgevers te verstrekken. Hiermee kan het publiceren van Nederlandstalige literatuur in Tsjechië nog meer worden bevorderd.

Bronnen

- De Bruin Hüblová, Magda (2018): Nizozemsky psaná literatura v roce 2017. In: iLiteratura.cz. <https://www.iliteratura.cz/Clanek/39503/nizozemsky-psana-literatura-v-roce-2017>. (24. 8. 2022)
- De Bruin Hüblová, Magda (2019): Nizozemsky psaná literatura v roce 2018. In: iLiteratura.cz. <https://www.iliteratura.cz/Clanek/41295/nizozemsky-psana-literatura-v-roce-2018>. (24. 8. 2022)
- De Bruin Hüblová, Magda (2020): Nizozemsky psaná literatura v roce 2019. In: iLiteratura.cz. <https://www.iliteratura.cz/Clanek/42723/nizozemsky-psana-literatura-v-roce-2019>. (24. 8. 2022)
- De Bruin Hüblová, Magda (2021): Nizozemsky psaná literatura v roce 2020. In: iLiteratura.cz. <https://www.iliteratura.cz/Clanek/44201/nizozemsky-psana-literatura-v-roce-2020>. (24. 8. 2022)
- De Bruin Hüblová, Magda (2022): Nizozemsky psaná literatura v roce 2021. In: iLiteratura.cz. <https://www.iliteratura.cz/Clanek/45653/nizozemsky-psana-literatura-v-roce-2021>. (24.8.2022)
- Digital Library and Bibliography of Literature in Translation (DLBT). <https://dlbt.univie.ac.at/>
- Informatie van uitgevers, vertalers en andere personen betrokken bij het publicatieproces van enkele van de onderzochte titels
- Interviews met en lezingen van medewerkers van het Nederlands Letterenfonds en Literatuur Vlaanderen
- Sluijs, Anne (2019): Over de grens. Een onderlinge vergelijking van de internationale verspreiding van Nederlandstalige literatuur in relatie tot het Nederlandse en Vlaamse letterenbeleid (2000–2015). Universiteit Utrecht (masterscriptie). <https://studenttheses.uu.nl/handle/20.500.12932/33205>
- Vertalingendatabase. <https://www.letterenfonds.nl/nl/vertalingendatabase> (24.8.2022)
- Verzamelcatalogus van Tsjechische bibliotheken (CASLIN). <https://aleph.nkp.cz/F/> (24.8.2022)
- Website Literatuur Vlaanderen. <https://www.literatuurvlaanderen.be/> (24.8.2022)
- Website Nederlands Letterenfonds. <https://www.letterenfonds.nl/nl/> (24.8.2022)

Lijst van primaire literatuur besproken in het artikel:

- Cruijff, Johan (2020): Totální fotbal, uitg. Grada Publishing, vert. Milena Nováková. Originele titel: Mijn voetbal (2017).
- De Haan, Linda; Nijland, Stern (2017): Král a král a rodina, uitg. Větrné mlýny, vert. Adéla Elbel. Originele titel: King & King & Family (2004).
- De Nennie, Anita (2020): Když ty nejsi ty, uitg. Portál, vert. Milena Nováková. Originele titel: Inzicht in overdracht en tegenoverdracht (2015).
- De Wind, Eddy (2020): Konečná stanice Osvětim, uitg. Leda, vert. Ruben Pellar. Originele titel: Eindstation Auschwitz (2020).
- Grünberg-Klein, Hannelore (2018): Dokud jsou slzy, uitg. Barrister & Principal, vert. Petra Schürová. Originele titel: Zolang er nog tranen zijn (2015).
- Kluun, Ray (2021): DJ, uitg. Jota, vert. Blanka Juranová. Originele titel: DJ (2017).
- Kuijter, Guus (2018): Polča, uitg. Albatros, vert. Magda de Bruin Hüblová. Originele titel: Polleke (2003).
- Meijer, Eva (2019): Řeč zvířat, uitg. Grada Publishing, vert. Veronika ter Harmsel Havlíková. Originele titel: Dierentalen (2016).
- Schipper, Mineke (2018): Nikdy si neber ženu s velkýma nohama, uitg. NLN, vert. Aleš Klégr. Originele titel: Never marry a woman with big feet (2004).

- Van Beek, Kasper (2021): *Amnézie*, uitg. Dobrovský s.r.o., vert. Anna Krýsová. Originele titel: *Vogelvrij* (2018).
- Van de Laar, Arnold (2020): *Pod kudlu!*, uitg. Dobrovský s.r.o., vert. Petra Schürová. Originele titel: *Onder het mes* (2014).
- Windmeijer, Jeroen (2018): *Petrova zpověď*, uitg. XYZ, vert. Adéla Elbel. Originele titel: *De bekentissen van Petrus* (2017).
-

Mgr. Veronika Horáčková, Ph.D. / veronika.horackova@phil.muni.cz

Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav germanistiky, nordistiky a nederlandistiky,
Arna Nováka 1, 602 00 Brno, CZ

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as image or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.

